הוציאו לו פרק חמישי יומא

כמנגדנא. כמכה כרלועה שמתחיל מן הכתפיים ומכה והולך למטה: **אינו מזה על הכפורים.** אל גגה אלא כנגד עוביה ולא היו דמיס נוגעין בה: **כשהוא מזה.** אחת למעלה מלדד גג ידו למעלה ומזה כלפי למעלה וכשהוא מזה השבע למטה מלדד ידו למעלה ומזה למול פניו אחת גבוהה ואחת כנמוך הימנה וכולן נופלות לארץ: **מגח הני מילי.** דאינו מזה על הכפורת אותן שתים אחת של מעלה כפר ואחת של מעלה כשעיר על גג הכפורת ממש: **לא יאמר למטה כשעיר.** לא יאמר ולפני הכפורת דהיינו למטה דשעיר דכתיב ביה והזה אותו על הכפורת ולפני הכפורת דלא צריך דסוף סוף גמר ממטה דפר שהרי לא פירש בו כמה הזאות וילפינן ליה לקמן ממטה דפר דכתיב ביה ולפני הכפורת יזה שבע פעמים וכיון דסוף סוף גמר מיניה ליסמוך קרא מייניה וליגמרה לכולה מילתא דמטה דשעיר ממטה דפר דאיתקוש להדדי דכתיב ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר דכשלמא למעלה דידיה איצטריך דמפורש בו אחת דכתיב והזה אותו על הכפורת ואותו מדא משמע ובמעלה דפר לא פירש אחת: **למה נאמר.** למטה דשעיר לאקושי ליה מעלה דשעיר ולומר על הכפורת כלפי הכפורת מה לפני דלאו ממש נוגע בכפורת הא לפני על הארץ משמע אף על גב דלא ממש נוגע בכפורת אלא לענין שיהא מלדד ידו למטה: **אדרבה לא יאמר למעלה כפר דלא צריך.** דסוף סוף גמר לקמן ממעלה דשעיר שפירש בו אחת: **למה נאמר לאקושי.** לפני דפר לעל דפר שהמופנה בא ללמד: **מה על על ממש.** הא על פני הכפורת כתיב אף לפני על ממש שיהו דמיס נוגעים בעביה של כפורת: **אי אמרת כשלמא למעה דשעיר לאקושי.** כדאמרן למעלה דפר דקשיא לך לא יאמר מינעי ליה לכדתניא וכו': **למדנו למעלה כשעיר אחת.** לאותו אחת משמע: **שאין מלמוד לומר וכו'.** שהרי אף כאן פורש והזה ועל ולפני: **מר כי אתריה וכו'.** נאתריה דרבי מאיר מוינן מנין כלל תחילה ואחר כך פרט כגון עשרים ואחת עשרים ושתים ובאתריה דרבי יהודה פרט תחילה שתים ועשרים שלש ועשרים: **שלש יעטה.** שיהא לו שהות בנתיים לתת לבו למנין שלש יעטה: **לימד על הזאה וכו'.** וכתיבא חוקה לעיכובא: **לא היו שופרות לקיני חובה.** שופר לתת לתוכו מעות מי שעליו קן חובה של זב וחבה ויולדת או מעומת מקדש כשם שהיו שופרות לקן נדבה כדתניא לקמן בשמעתין [1] והכהנים לוקחין במעות קינין ומקריבין אותן: **מפני תערובת חובה בנדבה.** שמא יתחלף שופר בשופר ויקריב ממעות שופר החובה נדבה או משל נדבה חובה ותיפסל שהחובה אחת לחטאת ואחת לעולה והנדבה כולן עולות ואין מעשה עולה ומעשה חטאת שוין: לית

כמנגדנא תנא [a]כשהוא מזה אינו מזה על הכפורת אלא כנגד עוביה של כפורת כשהוא מזה למעלה מצדדד ידו למטה וכשהוא מזה למטה מצדדד ידו למעלה מנא הני מילי אמר רב אחא בר יעקב אמר רבי זירא אמר קרא [1]והזה אותו על הכפורת ולפני הכפורת לא יאמר למטה בשעיר דלא צריך דגמר ממטה דפר למה נאמר לאקושי על ללפני מה לפני דלאו על אף על דלאו על אדרבה לא יאמר למעלה בפר דלא צריך דגמר ממעלה דשעיר למה נאמר לאקושי לפני לעל מה על על ממש אף לפני על ממש האי מאי אי אמרת בשלמא למטה דשעיר לאקושי למעלה דפר מיבעי ליה לכדתנא דבי רבי אליעזר בן יעקב [b]דתנא דבי רבי אליעזר בן יעקב [2]על פני הכפורת קדמה זה בנה אב כל מקום שנאמר פני אינו אלא קדים אלא אי אמרת למעלה דפר לאקושי למטה דשעיר למאי אתא תנו רבנן והזה אתו על הכפורת ולפני הכפורת למדנו כמה למעלה בשעיר אחת למטה בשעיר איני יודע כמה הריני דן נאמרו דמים למטה בפר ונאמרו דמים למטה בשעיר מה למטה בפר שבע אף למטה בשעיר שבע או כלך לדרך זו נאמרו דמים למעלה בשעיר ונאמרו דמים למטה בשעיר מה למעלה בשעיר אחת אף למטה בשעיר אחת נראה למי דומה דנין מטה ממטה ואין דנין מטה מלמעלה אדרבה דנין גופו מגופו ואין דנין גופו מעלמא תלמוד לומר [1]ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר שאין תלמוד לומר כאשר עשה ומה תלמוד לומר כאשר עשה שיהיו כל עשיותיו שוות כשם שלמטה בפר שבע כך למטה בשעיר שבע למדנו כמה למטה בפר ובשעיר שבע למעלה בפר איני יודע כמה והריני דן נאמרו דמים למעלה בשעיר ונאמרו דמים למעלה בפר מה למעלה בשעיר אחת אף למעלה בפר אחת או כלך לדרך זו נאמרו דמים למטה בפר ונאמרו דמים למעלה בפר מה למטה בפר שבע אף למעלה בפר שבע נראה למי דומה דנין מעלה ממעלה ואין דנין מעלה ממטה אדרבה דנין גופו מגופו ואין דנין גופו מעלמא תלמוד לומר ועשה את דמו כאשר עשה שאין תלמוד לומר כאשר עשה ומה ת"ל כאשר עשה שיהיו כל עשיותיו שוות כשם שלמטה בפר שבע כך למטה בשעיר שבע וכשם שלמעלה בשעיר אחת כך למעלה בפר אחת: אחת אחת ואחת אחת ושתים: [3]ת"ר [4]אחת אחת ואחת אחת ושתים אחת ושלש אחת וארבע אחת וחמש אחת וששׁ אחת ושבע דברי רבי [5]מאיר ר' יהודה אומר אחת אחת ואחת שתים ואחת שלש ואחת ארבע ואחת חמש ואחת שש ואחת שבע ואחת ולא פליגי [6]מר כי אתריה ומר כי אתריה דכולי עלמא מידת הזאה ראשונה צריכה מנין עם כל אחת ואחת מאי טעמא רבי אלעזר אמר [7]שלא יטעה בהזאות רבי יוחנן אמר אמר קרא [2]ולפני הכפורת יזה שאין תלמוד לומר יזה ומה ת"ל יזה לימד על הזאה ראשונה שצריכה מנין עם כל אחת ואחת מאי בינייהו איכא בינייהו דלא מנה ולא טעה: יצא והניחו על כן הזהב שבהיכל: [8]תנן התם רבי יהודה אומר [9]לא היו שופרות לקיני חובה מפני התערובות מאי מפני התערובות אמר רב יוסף מפני תערובת חובה בנדבה אמר ליה אביי ונעביד תרי ונכתוב עלייהו הי דחובה והי דנדבה רבי יהודה לית

אלא אי אמרת למעלה דפר לאקושי בו'. ואם תאמר ומנלן דאחת למעלה דפר לא נגע אלילמא מהיקש דשעיר כדלקמן והא שעיר גופיה גמר בהיקשא דאיתקש על ללפני ודבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש וי"ל גילוי מילתא הוא דעל דהכא כלהתם אי נמי כיון דאשכחן דעל דשעיר לאו דווקא מקשינן נמי גבי פר על ללפני:

מפני תערובת חובה בנדבה. אבל תערובת חובה בחובה ליכא למיחש שיקח מקצת ממעות רחל ומקצת ממעות לאה ויקריב בשביל לאה דאפשר דכל אחת צורכת מעותיה לעצמה ונותנת בשופר וכך עושין לרבנן דרבי יהודה דסבירא להו שופרות היו לקיני חובה וכשהכהן לוקח מכל צרור קן אחד מקריב כל קן וקן לשם מי שהוא:

מפני תערובת חובה בנדבה. אין להקשות לומר איפכא לא היו שופרות לנדבה מפני התערובות אבל לחובה מקנו שופרות די"ל דלנדבה נפיקי ועוד דזימנין שלא היו מקרבין נדבה ימים רבים כשלא היה המזבח בטל ומתוך כך היו שומרים מעות הנדבה להי צריכי שופר אבל חובה יכולין להקריב לאלתר: קיינן

סד א ב ג מיי' פ"ג מהלכות עבודת יום"כ הלכה ה:

רבינו חננאל

כמצליף כמנגדנא. פירוש כצון המכה שמרים ידו ואינו מכה עד [a] שיוריד. ירושלמי כמטברא. פי' יש מי שאומרים שמטה ידו עד שבוריו. ת"ר כשמזה אינו מזה על גגה של כפרת אלא כנגד טיפחה של כפרת, הוא עוביה והוא [b] מצחה הכל אחד הוא, שיש נוסחאות מתחלפות לפיכך הוצרכו להודיע שהכל טעם אחד הם. כשהוא מזה למעלה מצדיך ידו למטה וכשמזה למטה מצדיך ידו למעלה. מנא לן שמזה למעלה ומזה למטה. ופרשינן מדכתיב והזה (עליו) באצבעו על פני הכפרת קדמה ולפני הכפרת יזה שבע פעמים. כל מקום שנאמר על הוא למעלה וכל מקום שנאמר לפני הוא למטה, והכל במקום אחד הן אלא הצדדת [היד] היך היא כיצד כשמזה למעלה מצדיך ידו למטה. פי' נוהן כף היד למטה ואצבעותיו כלפי למעלה ומזה, והזהאה שהוא מזה עילה למעלה מן כפרת כנגד הכפרת מחוץ (הכפורת) (לכפורת) וחוזר ונופל למטה בקרקע. (וכשהוא מזה למטה בקרקע) מצדיך ידו למעלה כלומר כף היד למעלה ואצבעותיו למטה. ומזה כנגד עוביה של כפרת שהיא מצחה והיא טיפחה כדגרסינן ארון ט' וכפרת טפח הרי עשרה, והזאה שמזה יורדת ונופלת בקרקע מחוץ של ארון כנגדו. ואמרינן לא יאמר למטה בשעיר בו. כלומר לא היה צריך לכתוב בשעיר לפני הכפרת, דמשמע כי מזה מדם השעיר למטה, דגמר מטה דשעיר ממטה דפר שכבר כתביה ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר. למה נאמר לפני הכפרת בשעיר, להקיש על הכפרת שכתוב בשעיר ללפני הכפרת שכתוב בו, מה לפני שכתוב בו למטה הוא ולא למעלה, אף על גמי שכתוב בו למטה הוא ולא למעלה. פי' זה שכתבתי לך בשעיר והזה אותו על הכפרת, אינו על הכפורת ממש אלא כמו ולפני הכפורת, כשם שלפני למטה, כך על הכפרת שכתב למטה הוא, כמו שכבר פירשנו למה נקרא זה למעלה יזה (למעלה) [למטה] בהצדדת הכף היד והגבהת אצבעות והורדת אצבעותיו בלבד, [ד]לאו דם נוגע בכפרת כלל ולא למעלה ממש הוא. ואמרינן אדרבה לא יאמר ולקח מדם הפר והזה באצבעו על פני הכפורת כמו שהוא למעלה מן הכפרת קדמה שהוא למעלה לפני הכפרת שאינו אלא כמו לפני הכפורת, דגמר ממעלה דשעיר שהרי הכתוב הקישם שנאמר ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר. נמצא למד למעלה דפר ממעלה דשעיר, למה נאמר למעלה בפר לאקושי (על לפני) [לפני לעל], מה על על ממש אף פני פני ממש.

ובעינן דנגע בכפרת. נוסח אחר מה פני פני ממש אף על על ממש. ופירושה כדרך הראשונה. ודחינן האי מאי אי אמרת למטה דשעיר לאקושי. ולמדנו שאין זה למעלה ממש, לא בזה ולא בזה שהקישן הכתוב זה [לזה], ולמה בא למעלה דפר, ללמד שכל מקום שנאמר פני קדמה הוא, ואינו אלא פני המזרח ממש. אלא אי אמרת למעלה דפר להקשה וללמד כי כל מקום שכתוב בו על, למעלה ממש הוא, וכל מקום שכתוב בו לפני, למטה ממש הוא, ותרוייהו על גופא של כפורת, כבר למד זה מזה כמו שאמרנו למטה דשעיר למה לי, אלא ודאי למטה להיקישא. ועמדה הלכה כי כל הזאותו במקום אחד הן והכל בקרקע. ת"ר והזה אותו על הכפרת וגו'. דייקינן דויקא דקרא מדכתיב אותו, דלא הוה צריך ליה אותו ש"מ כי הזאה אחת בלבד מזין ממנו למעלה. הנה מצאנו מפורש בשעיר למעלה הזאה אחת, ומצאנו למטה בפר שבע הזאות, שנאמר ולפני הכפורת יזה שבע פעמים, ונמרי מהדדי דהא הקישן הכתוב כו' עד ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר שיהו כל עשיותיו שווה. כשם של מטה בפר ז', כך למטה בשעיר ז', וכשם שלמעלה בשעיר אחת, כך למעלה בפר אחת ופשוטה היא כולה.

---

a) מנין הס"ד ואמ"כ שלא יטעה הוא התחלת דבור בפ"ב. b) ל"ל מוצות. c) ל"ל על.

---

a) מנחות כז:, ב) [פוס' ספ"ב ושם נ' מחוכם], ג) [כילקוט איתא דכרי ר' יהודה ר' מאיר אומר אחת כו' וש"ש], ד) [פסחים ב. וש"נ], ה) [איתא נמצאה אמנם בירושלמי משקלים איתא וכן בתוספתא שקלים פ"ג ה"כ], ו) ירוש' שקלים פרק שני הלכה ד, ז) [ע"כ].

תורה אור השלם

1. וְשָׁחַט אֶת שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לָעָם וְהֵבִיא אֶת דָּמוֹ אֶל מִבֵּית לַפָּרֹכֶת וְעָשָׂה אֶת דָּמוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדַם הַפָּר וְהִזָּה אֹתוֹ עַל הַכַּפֹּרֶת וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת:
ויקרא טז טו

2. וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וְהִזָּה בְאֶצְבָּעוֹ עַל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת קֵדְמָה וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת יַזֶּה שֶׁבַע פְּעָמִים מִן הַדָּם בְּאֶצְבָּעוֹ:
ויקרא טז יד

מוסף רש"י

כמנגדנא. כמלוי כ"ל המכה גרלועה, זו למטה ממו. שאינו מכה במקום אחד, ונאמן מלגיה לא נודע לי (לעיל טו. וכעי"ז בחולין לח.). זה בנה אב. זה בנה הקבי"ה אב ומלמד לכל פני שבתורה דקדים הן כי היכי דבאלו פני כתיב קדמה (בחוקת כז.).

תוס' ישנים

מר כי אתריה ומר כי אתריה. ונם נלמדין המקרא פעמים שמקדים אצבון מוצע למרוכה ופעמים אפכא: לימד על הזאה לאפוקה שבריכה מנין. מפרש נת"ר מדכתיב שבע פעמים ולא כתיב שבע טיפין פעמים משמע ליה שם מנין ה) שלא יטעה בהזאות ואומר ריב"ל דבכא אתי למיטעי שאם לא יתנה הזאה לאפוקה של מעלה לעלמה עם כל שבע של מטה יבא ויטעה ויכלול הזאה לאפוקה בכלל אלו לאחבון שבע של מטה ויתחיל לומר בהזאה לאפוקה שלמטה שיש ולאו מדעתיה להסיק ולהתחיל עמם אביה אחת בתחתון שלמטה וא"ת אי לא נהא חיישינן למה לא יכלול הזאה לאפוקה לכלל אלו שבע דלמטה ויתנה עד ז' ולא אתי למיטעי י"ל דהא לא אפשר דמצוה להסיק בתחתון שלמטה מתוך ז' ולא מתוך ח' וה"נ משמע בירושלמי דגרס התם ת"ר יוחנן כדי שלא יטעה ת"ר אבינה כדי שיגמור הזאתו מתוך שבעה משמע שריכה לומר כן כמו שפירשנו שאין לו לתנות עד שמונה ולא עד שבעה ולאפוקה מוצה עם כולן שלא יטעה. ריב"ל: לא היו שופרות לקיני חובה. בשאר קרבנות ג) נדבה לא היה צריך לומר שלא היו שופרות שהרי כיון שהן של בהמה טעונין סמיכה ואינו יכול להניחם בידי כהן לקנות לו קרבנו: מפני תערובת חובה בנדבה. וא"ת בכל חובה עצמו אינה תערובת שתערבו מעות של שנים ויקנה שני קינין לשניהן ואין חלי של זה לזה וחלי מעות של זה לזה ומי תימא שמתחילה התנו כך שכל קן שיקריב הכהן לשם בעלין יהיה שלו הא מינה לאחן לאחת ליה כריבה אלא לר' יהודה לדיש מלי אינה לומר דהכא שהיו עושין שופרות לקיני חובה לחטאת שהתו בעלים הן הן דהכא שהיו עושין שופרות לקיני חובה לחטאת שהתו בעלים כו' ואומר רבי שמעון שופרות לקנין נדבה כל אחד ואחד והיו מפרישין מעות כל קן וקן לשם מי שהוא. מ"ר. וכן פי' ה"ר יוסף וה"ר אלחנן פירש למיריי שפיר אלא לגרולות ואפילו לאחן דלית ליה כריבה שיתנו מתחילה אם יקח הכהן המעות של כל אחד ואחד מיעוד ואם לאו יחללו מעות שלוקח הכהן אותו הקן בעבורו ג) של אלו בכל מקום שהן ואין מעות אלו שהן מונין לומר הא מנורר מתחילה שהמעות שלו יתחלל כולם על הקן:

---

a) [ב"ר אחת, אחת ואחת, אחת ושתים כו'. כולי עלמא הזאה ראשונה צריכה להיכנות עם כל אחת ואחת. מאי טעמא, ר' אלעזר אומר כדי שלא יטעה. ר' יוחנן אומר מן התורה. מאחר שכתוב והזה באצבעו על פני הכפורת קדמה, לא היה צריך לכתוב ולפני הכפורת יזה שבע פעמים, ואמן ידענן דבהזאות קא משתעי קרא. יזה דכתב רחמנא למה לי, ללמד על ההזאה ראשונה שצריכה להיכנות עם כל אחת ואחת. ואמרינן מכל מקום הרוויחו אית להו האי סברא דצריכה להיכנות הראשונה שלא כל אחת ואחת מאי בינייהו. ואמרינן איכא בינייהו דלא מנה אותה הראשונה עם כל אחת ואחת ולא טעה, לר' אלעזר יצא ידי חובה, לר' יוחנן לא עשה כלום. יצא והניחו על כן השיתי כו'. תנן התם ר' יהודה אומר לא היו שופרות לקיני חובה מפני התערובות. ואוקימנא תערובת חובה בנדבה.

ב) עי' תוס' זבחים ל"ח ד"ה כמצליף ומערבן ערך מצליף. ג) עי' ירושלמי כאן הלכה ד' יסוד על מצחה ת"ל על ולפני ולאלי דהסיטה לאיש טוחן על מצחה לא מגעד ידו"ר.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com